

Інформація по виїздах методистів НЕНЦ до закладів позашкільної освіти з метою здійснення координаційно-методичної роботи щодо питань організації діяльності закладів позашкільної освіти еколого-натуралістичного напрямку та спільної роботи над стратегіями збереження та оновлення екологічної стійкості в Україні.

У період з жовтня по листопад 2024 року було здійснено 5 виїздів до закладів позашкільної освіти еколого-натуралістичного напрямку:

- Комунальний заклад «Кіровоградський обласний центр еколого-натуралістичної творчості учнівської молоді» (виїжджав - Пінчук Микола Олександрович з 14 по 16 жовтня 2024 року);
- Полтавський обласний еколого-натуралістичний центр учнівської молоді (виїжджала – Домрачева Тетяна Василівна з 09 по 11 жовтня 2024 року);
- Комунальний заклад «Черкаський обласний центр роботи з обдарованими дітьми Черкаської обласної ради» (виїжджала – Драган Ольга Анатоліївна з 7 по 9 жовтня 2024 року);
- Комунальний заклад «Чернівецький обласний центр еколого-натуралістичної творчості учнівської молоді» (виїжджала Драган Ольга Анатоліївна з 11 по 15 листопада 2024 року);
- Комунальний заклад КОР «Центр творчості дітей та юнацтва Київщини» (з 25 по 28 листопада 2024 року).

КЗ «Кіровоградський обласний центр еколого- натуралістичної творчості учнівської молоді»

Тема відрядження: «Зміст діяльності гуртків агробіологічного профілю та аграрних учнівських об'єднань в закладах середньої та позашкільної освіти Кіровоградської області» (станом на жовтень 2024 року).

Під час відрядження Пінчуком М.О. були відвідані наступні навчальні заклади області: КЗ «Кіровоградський обласний центр еколого-натуралістичної творчості учнівської молоді»; Комунальний заклад «Олександрівський ліцей №2» Олександрівської селищної ради Кропивницького району Кіровоградської області; Червоно-Нерубаївське учнівське лісництво Підлісненської філії при КЗ «Олександрівський ліцей № 2».

Під час візиту директор закладу, Поркуян Олег Вікторович та заступниця директора, Химчак Галина Тимофіївна познайомили Пінчука М.О. з педагогічними працівниками, з освітнім процесом та дослідницькою роботою, яка відбувається на навчально-дослідній земельній ділянці центру. Також відбувся круглий стіл з колективом закладу на тему: «Зміст діяльності гуртків агробіологічного профілю та аграрних учнівських об'єднань в закладах загальної середньої та позашкільної освіти Кіровоградської області», під час якого педагогічні працівники ознайомили з діяльністю ОЦЕНТУМ, як

обласного координаційно-методичного центру. Також запрошеним представником заходу був Середюк Олег Олексійович – голова Кіровоградського обласного Товариства лісівників, який розповів про зміст роботи учнівських лісництв області, які знаходяться у зоні діяльності Центрально-Західного міжрегіонального управління лісового та мисливського господарства.

По завершенню круглого столу, Пінчук М.О. відвідав Червоно-Нерубайвське учнівське лісництво, яке діє при Підлісненській філії комунального закладу «Олександрівський ліцей № 2» Олександрівської селищної ради Кропивницького району Кіровоградської області, де ознайомився з роботою учнівського лісництва та його вихованцями. Зустріч відбулась за участі Сокол Валентини Михайлівни – начальника відділу освіти Олександрівської селищної ради.

Координаційно-методична діяльність закладу забезпечує ефективну роботу **3-х закладів** еколого-натуралістичного спрямування в області: комунального закладу «Кіровоградський обласний центр еколого-натуралістичної творчості учнівської молоді», Світловодської станції юних натуралістів, станції юних натуралістів комунального закладу «Торговицький ліцей ім. Є.Ф. Маланюка» Новоархангельської селищної ради та творчих учнівських об'єднань еколого-натуралістичного спрямування.

В області працює 145 творчих учнівських об'єднань еколого-натуралістичного спрямування (2473 вихованців). З них 25 агробіологічного профілю, 118 еколого-біологічного профілю, 2 хіміко-біологічного профілю. Творчі учнівські об'єднань еколого-натуралістичного спрямування області працюють за навчальними програмами, які схвалені педагогічною радою Національного еколого-натуралістичного центру протягом 2020-2024 років.

Аналізуючи роботу юннатів на учнівських навчально-дослідних земельних ділянках в закладах загальної середньої та позашкільної освіти Кіровоградської області, слід зазначити, що спостерігається тенденція до зменшення кількості НДЗД, а ті що є в закладах загальної середньої освіти області не відповідають Положенню про учнівські навчально-дослідні земельні ділянки (наказ Міністерства юстиції України №337/26782 від 27.03.2015 р. «Про затвердження Положення про навчально-дослідні земельні ділянки»).

Відповідають вищезазначеному Положенню учнівські навчально-дослідні земельні ділянки комунального закладу «Кіровоградський обласний центр еколого-натуралістичної творчості учнівської молоді» та Світловодської міської станції юних натуралістів Світловодської міської ради.

НДЗД Кіровоградського ОЦЕНТУМ займає 2 га площі та має такі відділки: польовий; овочевий; плодово-ягідних культур; квітково-декоративний; колекційний; селекційно-генетичний; виробничий і

дендрологічний.

Одним із інноваційних методів роботи на НДЗД Кіровоградського ОЦЕНТУМ є організацію проєктної дослідницької діяльності, яка охоплює навчальну тему «Органічне землеробство, його переваги».

В Кіровоградській області функціонує **24** учнівських лісництв, активну діяльність здійснюють **13**. Вихованці цих учнівських лісництв проводять практичну роботу по вирощуванню лісу, догляду за ним, збереженню, вивченню його законів, проводять дослідження, а також приймають активну участь у конкурсах, презентуючи свої дослідницькі та практичні здобутки.

Лідерами по проведеній роботі є учнівські лісництва:

Учніське лісництво «Зелена планета» комунального закладу «Компаніївський ліцей» Компаніївської селищної ради Кропивницького району Кіровоградської області (керівник – Полтавець С.В.);

Червоно-Нерубаївське учніське лісництво Підлісненської філії комунального закладу «Олександрівський ліцей № 2» Олександрівської селищної ради Кропивницького району Кіровоградської області (керівник – Воробей Т.І.);

Веселобоківське учніське лісництво Іванівської філії Комунального закладу «Гурівський ліцей Гурівської сільської ради» (керівник – Татлубасва Л.Л.).

Вихованці та керівники цих учнівських лісництв достойно представляють Кіровоградщину, презентуючи свою діяльність на заходах різних рівнів.

Слід зазначити, що з 2022 року діяльність учнівських лісництв в області погіршилась. Насамперед це відбулося через реорганізацію лісової галузі Кіровоградщини, через це погіршилася співпраця та фінансова допомога діяльності учнівських лісництв.

Комунальний заклад «Кіровоградський обласний центр еколого-натуралістичної творчості учнівської молоді» спільно з Кіровоградським обласним Товариством лісівників проводить цілеспрямовану роботу щодо покращення діяльності учнівських лісництв Кіровоградщини:

проведення різнопланових інформаційно-методичних заходів для ефективності освітньої та дослідної роботи в галузі лісового господарства;

залучення на договірній основі педагогів закладів освіти області до співпраці;

проведення профорієнтаційної роботи (екскурсії, зустрічі з працівниками лісової галузі);

залучення вихованців учнівських лісництв до участі в заходах еколого-натуралістичного спрямування;

популяризація діяльності учнівських лісництв на сайті комунального закладу «Кіровоградський обласний центр еколого-натуралістичної творчості

учнівської молоді» та в соціальних мережах.

Висновки:

Діяльність педагогічного колективу комунального закладу «Кіровоградський обласний центр еколого-натуралістичної творчості учнівської молоді» направлена на:

1. Забезпечення здобуття позашкільної освіти вихованцями різного віку якісної практико-орієнтованої еколого-натуралістичної освіти, практичних компетентностей та допрофесійної підготовки.

2. Проведення семінарів-практикумів, конференцій, вебінарів методичних та інших навчально-комунікаційних заходів з питань підвищення професійної компетентності педагогічних працівників закладів освіти області.

3. Розвиток співпраці із закладами освіти, місцевими органами виконавчої влади та громадськими організаціями галузі надання якісної її еколого-натуралістичної освіти.

4. Впровадження в освітній процес та поширення новітніх педагогічних, інноваційних та агробіологічних технологій.

5. Надання працівникам закладів позашкільної освіти еколого-натуралістичного напрямку та іншим закладам освіти методичної, консультативної, інформаційної допомоги з питань організації освітнього процесу.

6. Участь у розробленні навчального контенту, методичного забезпечення гуртків агробіологічного напрямку, а саме: навчальних посібників, методичних рекомендацій, педагогічних програмних засобів, дидактичних матеріалів, інструментів оцінювання результатів роботи та інше.

7. Забезпечення участі закладів освіти області у всеукраїнських конкурсах еколого-натуралістичного напрямку.

Проблеми, які потребують вирішення

1. Через відсутність укриття в комунальному закладі «Кіровоградський обласний центр еколого-натуралістичної творчості учнівської молоді», освітній процес здійснюється тільки на базах закладів загальної середньої освіти (на основі угод про співпрацю).
2. Погіршилась фінансова підтримка діяльності учнівських лісництв області від ДП «Ліси України». Насамперед це відбулося через реорганізацію лісової галузі Кіровоградщини.
3. Спостерігається тенденція до зменшення кількості учнівських навчально-дослідних земельних ділянок в закладах загальної середньої освіти області.

Пропозиції:

1. Покращити навчально-методичне забезпечення освітнього процесу, розробити навчальні програми для роботи учнівських лісництв області, гуртків аграрного напрямку.
2. Збільшити кількість учнів охоплених аграрним напрямом позашкільної освіти, на даний час працює лише 25 гуртків (17% від загальної кількості).
3. Збільшити кількість учнів залучених до гурткової роботи в сільській місцевості.
4. Поглибити зміст дослідницької, пошукової, експериментальної роботи гуртків та творчих об'єднань позашкільних навчальних закладів позашкільних закладів освіти області, розробити окремий план дослідної роботи в закладі.
5. Забезпечити фінансування будівництва укриття та відновити роботу гуртків на базі КЗ «Кіровоградський обласний центр еколого-натуралістичної творчості учнівської молоді».
6. Налагодити співпрацю учнівських лісництв Кіровоградщини з ДП «Ліси України».
7. Сприяти створенню у позашкільних і загальноосвітніх закладах освіти належної матеріально-технічної бази для занять гуртків аграрного напрямку: навчально-дослідні земельні ділянки, агрокласи, кабінети лісу, навчальні теплиці, забезпечити їх роботу необхідним обладнанням та інвентарем.

Полтавський обласний еколого-натуралістичний центр учнівської молоді

Тема відрядження: «Освітнє партнерство Полтавського обласного еколого-натуралістичного центру учнівської молоді із закладами загальної середньої освіти, реалізація можливостей у формуванні ключових компетентностей учнівства. Організація і зміст роботи філій закладів позашкільної освіти еколого-натуралістичного напрямку в області» (станом на жовтень 2024 року).

Під час відрядження Домрачевою Т.В. були відвідані наступні навчальні заклади області: Полтавський обласний еколого-натуралістичний центр учнівської молоді; Полтавський національний педагогічний університет імені В.Г. Короленка; Решетилівська філія Полтавського обласного еколого-натуралістичного центру учнівської молоді на базі Решетилівського професійного аграрного ліцею імені І.Г. Боровенського; ОЗ «Решетилівський ліцей ім. І.Л. Олійника»; Кобеляцька філія Полтавського обласного еколого-натуралістичного центру учнівської молоді на базі Світлогірської загальноосвітньої школи І-ІІІ ступенів; Регіональний ландшафтний парк «Нижньоворсклянський».

З діяльністю ПОЕНЦУМ, як обласного координаційно- методичного центру, а також з освітнім процесом та дослідницькою роботою, яка відбувається

на навчально-дослідній земельній ділянці, в теплиці, тваринницькій фермі в Центрі ознайомила заступник директора даного закладу, Дулій Валентина Олександрівна.

Координаційно-методична діяльність Полтавського обласного еколого-натуралістичного центру учнівської молоді забезпечує ефективну роботу закладів еколого-натуралістичного спрямування в області, а саме:

- Полтавського обласного еколого-натуралістичного центру учнівської молоді (далі – ПОЕНЦУМ);
- Шишацької філії ПОЕНЦУМ на базі спеціалізованої школи ім. В.І. Вернадського Шишацької селищної ради;
- філії ПОЕНЦУМ у Полтавському районі на базі Божківського ліцею Новоселівської сільської ради;
- Кобеляцької філії ПОЕНЦУМ на базі Світлогірської загальноосвітньої школи I- III ступенів;
- Решетилівської філії ПОЕНЦУМ на базі Решетилівського професійного аграрного ліцею імені І.Г. Боровенського;
- Дитячого закладу оздоровлення і відпочинку „Обласний дитячо-юнацький оздоровчий табір „Еколог”.
- А також у громадах області координує роботу **13 комплексних закладів** позашкільної освіти, в яких діють гуртки еколого-натуралістичного напрямку.

Мережа творчих учнівських об'єднань еколого-натуралістичного напрямку у ЗПО склала 144 гуртки, в яких різними формами екологічної діяльності були охоплені 1765 вихованців за всіма віковими рівнями. У ПОЕНЦУМ діє 104 гуртки, задіяно 1243 вихованці: Творчі учнівські об'єднання працювали за напрямками:

- хіміко-біологічним – 41гурток/487 вихованців;
- екологічним – 26 гуртків/312 вихованців;
- сільськогосподарським – 17 гуртків/204 вихованців;
- квітково-декоративним – 20 гуртків/ 240 вихованців.

Робота творчих учнівських об'єднань здійснювалася за 32 профілями.

Робота гуртків еколого-натуралістичного напрямку організована в закладах загальної середньої освіти територіальних громад області. Всього в них працює 182 гуртки, які охоплюють 2398 вихованців (збільшилось на 104 гуртки та на 1324 вихованців).

Усього в закладах освіти області діє 324 еколого-натуралістичних учнівських об'єднань, в яких додаткову освіту з природничих дисциплін отримували 4257 вихованців (збільшення на 66 гуртків/400 вихованців).

Крім профільних гуртків, у закладах освіти діють студії, відеоклуби, екоатри, агітбригади, експедиційні загони, юннатівські та екологічні секції, учнівські виробничі бригади, учнівські лісництва, наукові товариства тощо.

Мережа гуртків позашкільної освіти еколого-натуралістичного напрямку збільшена за рахунок роботи творчих учнівських об'єднань **4 філій** Полтавського обласного еколого-натуралістичного центру учнівської молоді на базі 14 закладів освіти 4 територіальних громад Полтавського та Миргородського районів. Освітній процес філій організовано у кабінетах, які оснащені необхідними меблями, комп'ютерною технікою та унаочненням. Матеріально-технічна база у задовільному стані. Нажаль, для дослідницької роботи з гуртківцями на базі Філій відсутні НДЗД, тому дослідницьку роботу у відкритому ґрунті керівники гуртків з вихованцями проводять на ділянках відведених під зовнішнє озеленення та у захищеному ґрунті (у кабінеті на підвіконні).

Для створення безпечних умов при організації освітнього процесу у адмінкорпусі ПОЕНЦУМ облаштовано найпростіше укриття місткістю до 40 осіб. Також укладені договори оренди на використання укриттів у Полтавському національному педагогічному університеті ім. В.Г. Короленка, відділами освіти та закладами загальної середньої освіти на базі яких проводяться заняття гуртків у Шишацькій, Кобеляцькій, Решетилівській громадах.

У Полтавському обласному еколого-натуралістичному центрі учнівської молоді було проведено 318 масових заходів, у яких взяли участь 5476 дітей.

Високий рівень партнерської взаємодії Полтавського обласного еколого-натуралістичного центру учнівської молоді із закладами загальної середньої, вищої освіти дає змогу формувати та підтримувати сучасне освітнє середовище, залучати додаткові інтелектуальні, організаційні, матеріальні ресурси як умову ефективного функціонування закладів позашкільної освіти.

Полтавським обласним еколого-натуралістичним центром учнівської молоді укладені **Меморандуми про соціальне партнерство та творчу співпрацю** з Полтавським національним педагогічним університетом імені В.Г. Короленка та Громадською організацією „За ЕкоМайбутнє”, угоду про співпрацю з Полтавським міським центром комплексної реабілітації осіб з інвалідністю, Громадською організацією „Рівновага Плюс” та 34 закладами загальної середньої, дошкільної, професійно-технічної освіти Полтавської, Щербанівської, Шишацької, Решетилівської, Кобеляцької, Диканської територіальних громад. Крім цього заклад тісно співпрацює з Полтавським державним аграрним університетом, аграрно-економічним фаховим коледжем ПДАА, Національним університетом „Полтавська політехніка імені Юрія Кондратюка”. Викладачі цих закладів є керівниками гуртків вищого рівня Полтавського обласного еколого-натуралістичного центру учнівської молоді (на умовах сумісництва), науковими керівниками та консультантами науково-дослідницьких робіт.

Колектив Полтавського обласного еколого-натуралістичного центру учнівської молоді тісно співпрацює з природно-заповідними установами Полтавщини, а саме: регіональними ландшафтними парками „Диканський”,

„Нижньоворсклянський”, Національним природним парком „Пирятинський”, Криворудським дендрологічним парком загальнодержавного значення (Семенівська селищна рада).

Протягом останніх років усі заклади позашкільної освіти еколого-натуралістичного напрямку Полтавської області були реорганізовані в комплексні. Лише 3 комплексних заклади мають задовільну матеріально-технічну базу для забезпечення освітнього процесу еколого-натуралістичних гуртків.

Проблеми, які потребують вирішення.

1. Процеси децентралізації сприяли закриттю міських, районних станцій, центрів еколого-натуралістичного напрямку.
2. Не можливість на момент відрядження використовувати за призначенням Дитячий заклад оздоровлення і відпочинку «Обласний дитячо-юнацький оздоровчий табір «Еколог». Адже, Табір став прихистком для внутрішньо-переміщених осіб під час війни.
3. Відсутність навчально-дослідних земельних ділянок, теплиць у Філіях Полтавського обласного еколого-натуралістичного центру учнівської молоді та більшості навчальних закладів загальної середньої освіти.

Пропозиції.

1. Сприяти створенню у позашкільних і загальноосвітніх закладах освіти належної матеріально-технічної бази для занять гуртків аграрного, біологічного, екологічного напрямів: навчально-дослідні земельні ділянки, агроклади, кабінети лісу, навчальні теплиці, забезпечити їх роботу необхідним обладнанням та інвентарем.
2. Сприяти вирішенню питання, щодо поновлення використання бази Дитячого закладу оздоровлення і відпочинку «Обласний дитячо-юнацький оздоровчий табір «Еколог» за призначенням.
3. Сприяти проведенню стаціонарних та моніторингових наукових досліджень, екологічних екскурсій, навчальних польових природничих практик, екотурів, наукових заходів (конференцій, семінарів, тренінгів) на базі Регіонального ландшафтного парку «Нижньоворсклянський».
4. Сприяти збільшенню кількості ставок гуртків на базі Філій та охопленню дітей сільської місцевості.

КЗ «Черкаський обласний центр роботи з обдарованими дітьми Черкаської обласної ради»

Драган О.А. була у відрядженні у м. Черкаси з метою вивчення реалізації координаційної та методичної функції КЗ «Черкаський обласний центр роботи з обдарованими дітьми Черкаської обласної ради» щодо розвитку еколого-

натуралістичного напрямку позашкільної освіти в області.

Комунальний заклад «Черкаський обласний центр роботи з обдарованими дітьми Черкаської обласної ради» (директор - Л.В. Давиденко) є одним з найбільших позашкільних навчальних закладів освіти України згідно переліку найбільших закладів позашкільної освіти *Наказ МОН № 1157 від 14.08.2017 року*. Засновником Центру є Черкаська обласна рада. Центр підпорядкований управлінню освіти і науки облдержадміністрації.

Екологічний підрозділ Центру є найбільшим в структурі Центру, об'єднує гуртки еколого-натуралістичного напрямку, координує позакласну та позашкільну еколого-натуралістичну роботу в освітніх закладах області.

Педагогічною радою закладу окреслено низку завдань, виконання яких сприяє досягненню єдиної стратегічної мети – створення безпечного позашкільного освітнього простору для надання якісної освіти в умовах воєнного стану.

КЗ "Черкаський обласний центр роботи з обдарованими дітьми Черкаської обласної ради", як координаційно-методичний центр позашкільної освіти в області, спрямовує свою діяльність на розвиток еколого-натуралістичної освіти в об'єднаних територіальних громадах регіону, інформаційне та методико-програмне забезпечення закладів позашкільної та загальної середньої освіти.

З цією метою протягом поточного року проведено 6 семінарів обласного рівня, 5 засідань методичних об'єднань керівників профільних гуртків, 35 майстер-класів.

Здійснюючи координаційно-методичну діяльність, еколого-натуралістичний підрозділ Центру, проводить системний моніторинг надання доступу до якісної позашкільної освіти дітей в громадах, залучення учнівства області до масових заходів екологічного змісту. За даними щорічного моніторингу адміністрація Центру зверталася до Черкаської обласної ради щодо сприяння розвитку еколого-натуралістичного напрямку позашкільної освіти в громадах області. Це дозволило збільшити охоплення позашкільною еколого-натуралістичною освітою дітей та учнівської молоді Черкащини. Укладені угоди про співпрацю з громадами, проводяться заняття гуртків та творчих учнівських об'єднань екологічного, біологічного та аграрного профілів. Слід відмітити позитивну динаміку охоплення дітей масовими заходами еколого-натуралістичного спрямування: якщо у 2022/2023 н/р в обласних етапах брали участь здобувачі освіти з 49 громад області, то в 2023/2024 н/р діти та учнівська молодь з 59 громад долучилися до конкурсної діяльності на обласному рівні. Таким чином, до заходів з еколого-натуралістичного напрямку позашкільної освіти залучено більше 70 відсотків учнівства області. Також зросли якісні показники участі здобувачів освіти області у масових заходах різного рівня.

Станом на 01.10. 2024 р. в області функціонує **41 заклад** позашкільної освіти. У Центрі дитячої та юнацької творчості Драбівської селищної ради Золотоніського району (директор Масюк Оксана Юріївна), Центрі дитячої та молодіжної творчості Корсунь-Шевченківської міської ради (директор Фурса Тетяна Петрівна), Будинку дитячої та юнацької творчості м. Сміла (директор Бакєєва Любов Володимирівна), Комунальному закладі "Шполянський центр дитячої та юнацької творчості учнівської молоді" Шполянської міської ради об'єднаної територіальної громади (директор Бондаренко Людмила Володимирівна), Центрі дитячої та юнацької творчості Мошнівської сільської ради Черкаського району працюють еколого-натуралістичні підрозділи.

У закладах позашкільної освіти сільської місцевості організована робота 35 профільних гуртків, якими охоплено 525 вихованців/вихованок, у міських ЗПО працюють 19 гуртків, в яких займаються 281 вихованець/вихованка.

Профільні гуртки організовані також у закладах загальної середньої освіти сільської місцевості: функціонує 21 гурток еколого-натуралістичного напрямку – 265 вихованців/вихованок, у містах працюють 52 гуртки -- 669 здобувачів освіти.

Проводиться системна робота щодо розширення партнерських зв'язків із науковими установами, закладами вищої освіти, громадськими інституціями. Центр співпрацює із закладами освіти та установами:

- Черкаським національним університетом ім. Б. Хмельницького;
- Уманським державним педагогічним університетом (природничо-географічний факультет);
- Черкаським державним технологічним університетом (кафедра хімічних технологій та водоочищення, кафедра екології);
- Обласним інститутом післядипломної освіти педагогічних працівників ;
- Державним управлінням охорони навколишнього природного середовища;
- Черкаським обласним краєзнавчим музеєм;
- Черкаською обласною бібліотекою для юнацтва імені Василя Симоненка.
-

Слід відзначити плідну співпрацю з:

- Канівським природним заповідником ННЦ біології та медицини Київського національного університету імені Тараса Шевченка;
- Національним природним парком «Холодний Яр»;
- кафедрою лісового господарства та раціонального природокористування Черкаського державного технологічного університету.

У закладі проводиться системна робота щодо надання вихованцям профільних знань, формування їх практичного досвіду. На 2024-2025 навчальний рік робочий навчальний план складено за трьома напрямками діяльності, а саме:

- ✓ еколого-натуралістичний: навчальних груп – 31, учнів – 466, годин – 124;
- ✓ художньо-естетичний: груп – 17, учнів – 299, годин 72;
- ✓ дослідно-експериментальний: груп – 13, слухачів – 130, годин – 45. Всього охоплено навчанням 895 здобувачів освіти, які навчаються у 61 групі (педагогічних годин – 241).

Відповідно до Положення, функціонує куточок живої природи Центру.

Разом з тим у діяльності еколого-натуралістичного підрозділу закладу є проблеми, які потребують вирішення. На засіданні педагогічних працівників підрозділу порушувалися питання щодо:

- розширення партнерських зв'язків з Черкаською дослідною станцією біоресурсів НААН України -- головною установою в Україні з наукового забезпечення розвитку кролівництва та ВРХ;
- розвиток гуртків аграрного профілю;
- розвиток дитячого самоврядування, зокрема дитячого екологічного парламенту.

«Чернівецький обласний центр еколого-натуралістичної творчості учнівської молоді»

Драган О.А. була у відрядженні у Чернівецькій області з метою вивчення освітнього партнерства комунального закладу *«Чернівецький обласний центр еколого-натуралістичної творчості учнівської молоді»* із закладами загальної середньої освіти, реалізації можливостей Центру у формуванні ключових компетентностей учнівства. Консультування з питань розвитку позашкільної освіти еколого-натуралістичного напрямку».

Драган О.А. у присутності в.о. директора КЗ комунального закладу *«Чернівецький обласний центр еколого-натуралістичної творчості учнівської молоді»* Н.С. Липованчук та заступника директора з навчально-методичної роботи Л.М. Хлус ознайомилась зі змістом роботи закладу, відвідала Чернівецький міський еколого-натуралістичний центр та Горошовецький ЗЗСО.

КЗ ЧОЦЕНТУМ координує діяльність Чернівецького міського центру та еколого-натуралістичну діяльність **14 комплексних** закладів позашкільної освіти; заклад спрямовує свою діяльність на розвиток еколого-натуралістичної освіти в об'єднаних територіальних громадах регіону, інформаційне та методико-програмне забезпечення закладів позашкільної та загальної середньої освіти.

Колектив Центру проводить системну роботу щодо розширення партнерських зв'язків із науковими установами, закладами вищої освіти, громадськими інституціями. Колектив Чернівецького ОЦЕНТУМ співпрацює із закладами освіти та установами:

- Навчально-науковим інститутом біології, хімії та біоресурсів Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича та окремими кафедрами ННІБХБР;
- Ботанічним садом Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича;
- Чернівецьким обласним краєзнавчим музеєм.

Методична служба закладу розглядає освітнє партнерство Чернівецького ОЦЕНТУМ як чинник модернізації змісту позашкільної освіти та використання його можливостей у формуванні ключових компетентностей учнівства. Практики освітньої співпраці спрямовані на забезпечення підтримки та стимулювання впровадження сучасних підходів у гуртковій роботі з еколого- натуралістичного напрямку позашкільної освіти, впровадження найкращих здобутків українського та міжнародного досвіду.

Співпраця Чернівецького ОЦЕНТУМ із закладами загальної середньої та вищої освіти, науково-просвітницькими установами області здійснюється на основі двосторонніх угод, зокрема:

- 31 угода про співпрацю із ЗЗСО м. Чернівці (15 угод) та області (16 угод);
- 3 угоди про співпрацю з Навчально-науковим інститутом біології, хімії та біоресурсів Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича та окремими кафедрами;
- угода про співпрацю з Ботанічним садом ЧНУ імені Юрія Федьковича;
- угода про співпрацю з Чернівецьким обласним краєзнавчим музеєм.

Заняття гуртків та інших творчих об'єднань проводяться на базі КЗ ЧОЦЕНТУМ та, відповідно до укладених угод про співпрацю, закладів освіти міста Чернівці, серед яких:

- заклади загальної середньої освіти (ліцей № 5 «Оріяна», гімназії №№ 11, 14, 15, 18);
- комунальний заклад «Чернівецький обласний навчально-реабілітаційного центр «Родина»;
- комунальний загальноосвітній навчальний заклад «Чернівецький обласний навчально-реабілітаційний центр № 1»;
- кафедри екології та біомоніторингу ННІ біології, хімії та біоресурсів ЧНУ імені Юрія Федьковича);
- Ботанічного саду ЧНУ ім. Юрія Федьковича.

Чернівецький ОЦЕНТУМ тісно співпрацює із закладами освіти територіальних громад області, зокрема, через мережу секцій виїзної очно-заочної біологічної школи (ОЗБШ) та гуртків Центру, які організовані на базі закладів загальної середньої освіти територіальних громад. Загалом, у

2024/2025н.р. творчі об'єднання центру в кількості 27 груп функціонують на базі 13-ти закладів загальної середньої освіти 8-ми ТГ: Герцаївської, Заставнівської, Кадубовецької, Новоселицької, Острицької, Сторожинецької, Чернівецької, Юрковецької. Серед них – 16 груп ОЗБШ: по 4 групи секцій «Зоологія», «Ботаніка», «Екологія» та «Овочівництво». В ЗЗСО Сторожинецької, Юрковецької, Заставнівської, Кадубовецької та Новоселицької ТГ працюють також гуртки «Лозоплетіння» (2 групи), «Юні лісівники», «В гармонії з природою» (5 груп), «Екологічне краєзнавство», «Присадибне господарство» та еколекторій «Природа – наш дім». У Горошовецькому ЗЗСО працює учнівське лісництво під кураторством Чернівецького ОЦЕНТУМ.

Навчання у центрах здійснюється за напрямками:

- екологія і охорона природи;
- науково-дослідницький;
- туристсько-краєзнавчий;
- валеологія і охорона здоров'я

Серед основних завдань еколого-просвітницького центру: просвітницька діяльність серед учнівства закладів освіти та жителів сіл, що належать до Рукшинської і Юрковецької територіальних громад. На всеукраїнському рівні має бути популяризація досвіду діяльності еколого-просвітницького центру Горошовецького ЗЗСО (директор — Ілля Дмитрович Фуштей).

У партнерстві з інститутами громадянського суспільства, закладами вищої освіти, установами ПЗФ України педагогічний колектив Центру проводить заходи з національно-патріотичного виховання дітей та молоді, формування та утвердження української національної та громадянської ідентичності.

У 2024/2025 н.р. в КЗ ЧОЦЕНТУМ організовано діяльність 61 гуртка (67 груп) біологічного, екологічного, сільськогосподарського профілів, на які виділено 160 годин. Гуртки працюють за навчальними програмами, затвердженими відповідно до чинних вимог. Перелік навчальних програм зазначений в Освітній програмі Центру.

Заняття відвідують 796 вихованців, серед яких 376 дітей сільської місцевості з дев'яти територіальних громад. Заняття проводяться на базі КЗ ЧОЦЕНТУМ та, відповідно до укладених угод про співпрацю, на базах закладів освіти міста Чернівці.

У Центрі запроваджуються нові напрями роботи для широкого застосування проактивних видів діяльності у сфері позашкільної освіти, які відповідають компетентнісному та діяльнісному підходам (проектна, підприємницька, дослідницька, волонтерська діяльність).

З метою модернізації позашкільної освіти в КЗ ЧОЦЕНТУМ створений STEM-простір. Реалізація STEM-навчання вихованців здійснюється з використанням «Екологічної STEM-лабораторії», творчого простору дитини (Maker Space – простір для мейкера). Підготовка з використанням технологій STEM-освіти розпочинається вже з дошкільного віку в творчому об'єднанні

раннього розвитку дитини «Пізнайко». Освітній процес старших вихованців побудований на застосуванні складніших проєктів під керівництвом педагога.

В закладах освіти області організована робота 5 учнівських лісництв, а саме:

- учнівське лісництво «Лісова казка» Полянського ОЗЗСО Клішківської сільської ради – 101 здобувач освіти;
- учнівське лісництво Горошовецького ЗЗСО Юрковецької сільської ради – 32 здобувача освіти;
- учнівське лісництво «Паросток» на базі ОЗ «Романковецький ліцей ім. акад. К.Ф. Поповича» Сокирянської міської ради – 30 здобувачів освіти;
- учнівське лісництво «Foresta» Куликівської гімназії Герцаївської міської ради – 45 здобувачів освіти;
- учнівське лісництво Стрілецькокутського ЗЗСО Мамаївської сільської ради – 20 здобувачів освіти;

Плідна співпраця з кафедрою екології та біомоніторингу ННІ біології, хімії та біоресурсів ЧНУ імені Юрія Федьковича) та Ботанічним садом ЧНУ ім. Юрія Федьковича спрямована на забезпечення учнівства тематикою і методикою дослідницької роботи з лісознавства та лісівництва, підвищення рівня технологічної і дослідницької підготовки, залучення молоді до всеукраїнських заходів. Утім реформування лісової галузі позначилося на зменшенні підтримки діяльності учнівських лісництв.

Освітня та організаційно-масова діяльність Чернівецького МЦЕНТУМ у 2024/2025 н.р. здійснюється у 29 гуртках 4-х напрямів. На базі МЦЕНТУМ функціонує 10 груп гуртків, на базі ЗЗСО міста Чернівців – 19. Форма освітнього процесу протягом 2024 року у МЦЕНТУМ була і залишається очною. У 7 комплексних закладах позашкільної освіти та окремих ЗЗСО області функціонує 14 гуртків агробіологічного та еколого-біологічного профілів.

Разом з тим у діяльності закладу є проблеми, які потребують вирішення.

На засіданні педагогічних працівників закладу порушувалися питання щодо:

- Розвитку мережі гуртків аграрного профілю в закладах освіти області;
 - Встановлення огорожі по периметру навчально-дослідної земельної ділянки; оновлення структурних відділків навчально-дослідної земельної ділянки;
- Встановлення безпечного пішохідного переходу біля Чернівецького ОЦЕНТУМ.

КЗ КОР «Центр творчості дітей та юнацтва Київщини»

Тема відрядження: «Зміст діяльності гуртків та інших творчих об'єднань еколого-натуралістичного напрямку в закладах загальної середньої та позашкільної освіти Київської області».

Під час відрядження Домрачевою Т.В. були відвідані наступні заклади освіти області: КЗ КОР «Центр творчості дітей та юнацтва Київщини» (директор - Радзівілл А. А.); Центр еколого- натуралістичної творчості Білоцерківської міської ради; Фастівська станція юних натуралістів; Центр еколого-натуралістичної творчості «Юннати» Боярської міської ради; Дитячий естетико-натуралістичний центр «Камелія» Броварської міської ради Броварського району Київської області.

КЗ КОР «Центр творчості дітей та юнацтва Київщини» здійснює функцію координації навчально-виховної, інформаційно-методичної, організаційно-масової роботи закладів позашкільної роботи області.

В області налічується **89 закладів позашкільної освіти, з них 6 закладів еколого-натуралістичного** напрямку. Слід зазначити, що всі вони перейшли у підпорядкування територіальних громад у процесі децентралізації влади та адміністративно- територіальної реформи.

Заклади еколого-натуралістичного напрямку в області:

- Центр еколого- натуралістичної творчості Білоцерківської міської ради;
- Фастівська станція юних натуралістів;
- Центр еколого-натуралістичної творчості «Юннати» Боярської міської ради;
- Дитячий естетико-натуралістичний центр «Камелія» Броварської міської ради Броварського району Київської області.
- Таращанська станція юних натуралістів;
- Васильківська міська станція юних натуралістів.

Освітній процес у КЗ КОР «ЦТДЮК» здійснюється в орендованому приміщенні Білоцерківському будинку художньої творчості, загальною площею 1572,2 кв.м., що відповідає потребам його діяльності. Для освітньої діяльності функціонує 7 навчальних кабінетів, 2 танцювальних зали, 2 актових зали, в яких одночасно може розміщуватися 300 осіб.

У КЗ КОР «Центр творчості дітей та юнацтва Київщини» функціонує 159 гуртків, в них дітей – 2 731, **з них еколого-натуралістичного напрямку – 35 гуртків, в них дітей – 665 (22%)**. Початковий рівень навчання (9 груп 156 вихованців), основний (26 груп 509 вихованців). З них еколого-біологічного профілю – 34 гуртки та агробіологічного – 1.

Аналіз структури охоплення дітей позашкільною освітою в Київській області свідчить, що відсоток охоплення дітей гуртками еколого- натуралістичного напрямку у закладах загальної середньої освіти складає **1% (1007 осіб)**. У закладах позашкільної освіти області відсоток охоплення дітей еколого-натуралістичною освітою складає 7,3 - це 5082 особи, які навчаються у 6 – профільних та 83 – комплексних закладах та структурних підрозділах. Більшість з них – у громадах, де функціонують профільні заклади, а саме: Білоцерківській,

Боярській, Броварській, Васильківській, Таращанській та Фастівській. Але спостерігається позитивна тенденція щодо збільшення охоплення учнівської молоді області еколого-натуралістичним напрямом не лише у профільних закладах а й у комплексних.

В області функціонує 10 учнівських лісництв:

3 – на базі ЗПО;

6 – на базі ЗЗСО;

1 – на базі філії «Вищедубечанське лісове господарство» ДП «Ліси України».

Реалізацію освітньої програми еколого-натуралістичного напрямку КЗ КОР «Центр творчості дітей та юнацтва Київщини» забезпечують 6 основних педагогічних працівників закладу (1 завідувач еколого-натуралістичного відділу, 1 методист, 4 керівники гуртків), які мають вищу освіту, два керівника гуртка мають звання «керівник гуртка-методист» та 11 педагогічних працівників за сумісництвом, які мають вищу освіту, четверо з них – звання «керівник гуртка-методист», двоє мають науковий ступінь доктора наук та наукове звання професор.

Важливим є психологічний супровід учасників освітнього процесу під час війни. З цією метою КЗ КОР «Центр творчості дітей та юнацтва Київщини» започатковано новий проєкт «Орієнтири сучасного психолога закладу позашкільної освіти. Реагенти успіху». Для психологів закладів позашкільної освіти було запропоновано участь у психологічній вітальні «Професійна компетентність практичного психолога закладу позашкільної освіти: ключові аспекти», тренінговій платформі «Ефективні техніки та технології у роботі психолога закладу позашкільної освіти: практичний досвід», вебінарі «Крок вперед. МАК техніка для підтримки себе», майстер клас «Як майбутнє змінює теперішнє: аспект ЕСРП-допомога».

Педагогами ЦТДЮК було проведено ряд методичних заходів, зокрема: «Відкритий діалог «Новітні практики в контексті реалізації обласних екологічних ініціатив: вектор на розвиток» та діалогова консалт-студія «Якісний освітній контент ЕКО-позашкілля Київщини – 2024».

КЗ КОР «Центр творчості дітей та юнацтва Київщини» у співпраці з Центром еколого-натуралістичної творчості «Юннати» Боярської міської ради, було проведено семінар «Партнерська взаємодія: зміст і технології співпраці» для заступників директорів та методистів закладів позашкільної освіти Київської області, які забезпечують організацію освітнього процесу еколого-натуралістичного напрямку позашкільної освіти.

За ініціативи КЗ КОР «Центр творчості дітей та юнацтва Київщини» на базі Відокремленого підрозділу НУБІП України «Боярська лісова дослідна станція» відбувся семінар-практикум «Моделювання ефективного освітнього простору учнівського лісництва в умовах сьогодення» для керівників учнівських лісництв Київської області.

У рамках Всеукраїнського освітянського проєкту «Освіта сталого розвитку у позашкільлі», ініційованого Національним еколого-натуралістичним центром учнівської молоді МОН України, в онлайн студії КЗ КОР «Центр творчості дітей та юнацтва Київщини» у лютому відбулася Педагогічна ЕКО-майстерня «Реалізація ідей сталого розвитку в позашкільлі Київщини: екологічний вектор».

Проблема, над якою працює заклад:

Впровадження кластерного підходу в роботу педагогічного колективу закладу для ефективної реалізації цілей педагогічної діяльності. Протягом року продовжено впровадження кластерного підходу в організацію управлінської, інформаційно-методичної та освітньої діяльності закладу за напрямками позашкільної освіти. У 2024 році завершено реалізацію обласного освітнього соціально-екологічного кластеру «EcoWorldKids» та продовжено роботу у межах ряду кластерів, а саме: управлінського педагогічного кластеру «Metod Lab: майданчик професійної майстерності», освітніх кластерів «Музей в освіті», «ShowYourLand» й «Tehno space», івент-кластеру «Покоління ART».

Ефективно реалізувався обласний педагогічний кластер «Metod Lab: майданчик професійної майстерності». Протягом поточного року для педагогів області проведено понад 30 форм роботи, що спрямовані на підвищення їх професійної майстерності із урахуванням сучасних тенденцій в освіті.

Педагогічним колективом Центру узагальнюється досвід роботи, який оформлюється у методичні розробки і посібники, зокрема:

- Навчально-методичне забезпечення гуртків еколого-натуралістичного напрямку в закладі позашкільної освіти. Збірник навчальних програм (укладач: І.А.Пахомова);
- Навчальна програма з позашкільної освіти еколого-натуралістичного напрямку «ДИТЯЧА КОМУНІКАЦІЯ» (автори: Людмила Шевченко, заступник директора з навчально-методичної роботи; Інна Пахомова, завідувач еколого-натуралістичного відділу, керівник гуртка-методист);
- Педагогічний кластер «Metod Lab: майданчик професійної майстерності». Методичний посібник (упорядник Людмила Шевченко);
- Учнівські лісництва київщини. DIGITAL-ПУТІВНИК (укладачі: І.А. Пахомова, Т.М. Пожалова)
- Управління закладом позашкільної освіти: сучасні тренди, співпраця, проєкти. Посібник (співавтори Л.Шевченко, І.Пахомова);
- ЗБІРНИК практичних робіт гуртка «Юні рослинники» (автор Костянтин Красніков)
- Робочий зошит для проведення занять гуртка «Юні овочівники» (автор Красніков К.П.)
- Робочий зошит для проведення занять гуртка «Юні рослинники» (автор Красніков К.П.)

- Патріотичне виховання дітей та учнівської молоді засобами флористики, фітодизайну та роботою з природним матеріалом (методичні рекомендації з виготовлення оберегів для воїнів). (автор Людмила Тихоненко)

КЗ КОР «Центр творчості дітей та юнацтва Київщини» підписано угоди про співробітництво у сфері еколого-просвітницької, природоохоронної та освітньої діяльності в рамках реалізації державної політики щодо розвитку позашкільної освіти дітей та учнівської молоді з Білоцерківським Національним аграрним університетом, ВП НУБіП України «Боярська лісова дослідницька станція», дендропарком «Олександрія» НАН України, КЗ КОР «Білоцерківський краєзнавчий музей». У рамках угод передбачено проведення спільних заходів (івентів, тренінгів, вебінарів, екскурсій, тощо) з педагогічними працівниками та здобувачами освіти закладів позашкільної освіти Київської області.

Також укладено угоди про співпрацю із закладами загальної середньої освіти, на базі яких функціонують гуртки Центру.

Матеріально-технічна база.

Навчально-дослідні земельні ділянки (од.) – 1 ДЕНЦ «Камелія» Бровари; 1 Центр «Юннати» м. Боярка, 1 СЮН м. Тараща;

Теплиця (од.) – 1 ДЕНЦ «Камелія», 1 Центр «Юннати» м. Боярка, 1 СЮН м. Тараща ;

Навчально-дослідний тваринницький комплекс (од.) – 1 Центр «Юннати» м. Боярка, СЮН м. Фастів;

Проблеми:

У діяльності закладів еколого-натуралістичного напрямку області є проблеми, які потребують вирішення:

- Розвиток мережі гуртків аграрного профілю в закладах освіти області (розширити мережу);
- Розширення мережі навчально-дослідних земельних ділянок;
- Покращення матеріально-технічної бази, адже не всі заклади мають достатню кількість навчальних кабінетів для проведення занять з гурткової роботи (Фастівська станція юних натуралістів, Центр еколого-натуралістичної творчості «Юннати» Боярської міської ради);
- Заклади не мають власного приміщення, орендують їх (Таращанська станція юних натуралістів, Васильківська міська станція юних натуралістів, КЗ КОР «ЦТДЮК»).